

לכבוד

וועדת שרים לענייני חקיקה

נכבדי,

הנדון: הצעת חוק התקשורת (בזק ושידורים) (תיקון - סינון אתרי הימורים ותכנים המציגים דברי תועבה באינטרנט), התשע"ז-2016 (הצ"ח פ/3602/20)

מבוא

וועדת השרים לחקיקה צפויה לדון ביום ראשון הקרוב בהצעת החוק הפרטית של ח"כ מיקי מכלוף זוהר בנושא שבנדון (להלן – **הצעת החוק**). **הצעת חוק זו מאיימת על מארג של ערכים המבססים את חופש המרשתת, ויותר מכך – על הסדר הציבורי.**

גרסאות שונות של המוצע בהצעת חוק זו כבר הונחו ונדחו בעבר. על פניו, הצעות אלה מנסות לטפל **בבעיה אמיתית** של חשיפת קטינים לתכנים פוגעניים, בעיקר מיניים וכאלה הקשורים בהימורים, באינטרנט.

עם זאת, הנוסח הנוכחי של ההצעה, אשר לכאורה מבקש לתמרץ לסינון וולנטרי של הרשת, משמעותו המעשית היא **צנזורה מקיפה על רשת האינטרנט**, ובמקרה זה - **תוך עיוות שיקול הדעת המסחרי** של ספקי הגישה לאינטרנט בהבטחת פרס למצנזר.

רקע הסטורי

זוהי אינה הפעם הראשונה שהצ"ח המבקשת ל"סנן" את האינטרנט הישראלי עולה על שולחנה של הכנסת. בשנת 2007 אישרה הכנסת בקריאה טרומית הצ"ח של ח"כ אמנון כהן להגבלת גישה לאתרי אינטרנט למבוגרים (הצ"ח התקשורת בזק ושידורים) (תיקון מס' 41). עפ"י אותה הצעה, הצפייה של מבוגרים באתרים "שעיקרם מיין, אלימות או הימורים" היתה אמורה להחסם עד לקבלת תוסף שבו מצהיר המשתמש כי ברצונו לצפות בתכנים אלו. ההצעה ירדה מסדר היום בשנת 2009, לאחר מאבק ציבורי בה.

במאי 2012 הניחה ח"כ ליה שמטוב הצ"ח דומה שביקשה לחייב את ספקי האינטרנט לחסום תכנים פוגעניים כברירת מחדל. הצעתה ירדה משולחן הכנסת לאחר שח"כ שמטוב הבינה את הנזק שעשוי להגרם כתוצאה מחסימה שכזו. ביוני 2013 הונחה שוב הצעת החוק ע"י ח"כ אמנון כהן ונדחתה ע"י ועדת שרים לחקיקה. בדצמבר 2013 הונחה שוב ההצעה ע"י ח"כ תמנו שטה וח"כ לוי-אבקסיס אולם לבקשת השר גלעד ארדן (בזמנו שר התקשורת) היא הפכה להצעה שמאפשרת סינון למעוניינים ולא כופה סינון על כלל הציבור (opt-in ולא opt-out) ולא התקדמה. ביולי 2016 הגישה ח"כ שולי מועלם הצעה לקביעת סינון תכנים כברירת מחדל, אך זו נפסלה ע"י משרד התקשורת ונבלמה, למרות שעברה את אישור וועדת השרים לענייני חקיקה.

הצעת החוק

חוק הבזק (תקשורת ושידורים), התשמ"ב-1982 (להלן – **החוק**) כולל, החל מתיקון 49 בשנת 2011, מסגרת המחייבת ספקי גישה לאינטרנט להציע לכל מנוי **הדורש זאת** שירות "שירות יעיל לסינון של אתרים פוגעניים ותכנים פוגעניים באינטרנט, בשים לב למקובל בתחום" וזאת "בדרך שקבע השר בתקנות או ברישיון". על שירות נוסף זה אין הספק יכול לחייב בכסף, אך על המנוי לבקש שירות זה מספק השירות.

הצעת החוק מבקשת לאפשר לספקי הגישה לאינטרנט לקבוע כי שירותיהם יבצעו סינון תכנים פוגעניים כברירת מחדל, ומחליפה את שיקול דעתו של שר התקשורת לקבוע בתקנות את אופן הסינון בקביעה כי גישה לאתרים המכילים תוכן פוגעני, כהגדרתו בחוק, תתאפשר רק לאחר הקשת קוד בן 4 ספרות. יצויין, כי כיום אין מניעה חוקית להציע שירות סינון כברירת מחדל, ויש אף ספק גישה אחד לפחות (אינטרנט רימון) המספק שירות כזה.

החידוש בהצעת החוק, הוא הוספת סעיף 4(טז) לחוק, לפיו כל מנוי שיצרוך שירות סינון תכנים (בין אם פנה אל הספק באופן אקטיבי, ובין אם כתוצאה מהפיכת ברירת המחדל של הספק לאספקת אינטרנט מסונן), יזכה את ספק הגישה לאינטרנט להעברה כספית בסך של 0.3 ש"ח (למנוי) לתקופה של 10 שנים (לא ברור מנוסח ההצעה האם התשלום הוא חודשי, שנתי או עשר-שנתי).

מודל זה מתמרץ את ספקי הגישה לאינטרנט להגדיר את שירות החיבור לאינטרנט המוצע על ידם כמבצע סינון תכנים **כברירת מחדל**. תוצאתו המתבקשת מבחינה כלכלית תהא כי כל ספקי הגישה לאינטרנט יהפכו את ברירת המחדל, שכן הם יקבלו תשלום על שירות שהם חייבים לספקו היום ללא תשלום. משמעותה המעשית של הצעת החוק היא שהאינטרנט בישראל, אצל כלל ספקי שירותי הגישה לאינטרנט, **יהא מצונזר כברירת מחדל**, ומי שיבקש להמנע מסינון זה (או יצרוך תוכן מסונן לאחר הקשת קוד גישה כנדרש), יתווג במאגרי המידע של ספקי הגישה לאינטרנט ככזה.

סינון תכנים כברירת מחדל (בין אם בקביעה על ידי המחוקק, או בתמרוץ ספקי הגישה לאינטרנט לקבוע זאת), מאיים על מספר ערכים מרכזיים המקיימים רשת תקשורת ציבורית דמוקרטית ופתוחה:

- **הוא פוגע בחופש הביטוי החופשי ברשת** - העברת כלל תעבורת האינטרנט בישראל דרך מכונה הממשטרת את הגלישה ברשת דרך מערך מיתוג של ראוי/לא ראוי מונעת מהאזרח לצרוך מידע לפי החלטתו האוטונומית. מטבעם, מערכות אוטומטיות אלה סובלות **מטעויות מסדר שני** (מצנזרות מקום שהיה מקום להתיר צפייה), וכל מי שמכיר לעומק את עבודתן יודע את המגבלות הקשות בתפקוד האמיתי של תוכנות אלה.
- **הוא יוצר אשליה להורים כי ילדיהם מוגנים** - סינון תכנים, יעיל ככל שיהיה, לא מגן על הילדים מפני כלל הפגיעות העשויות להתרחש באינטרנט. כך לדוגמה, סינון תכנים אינו מגן על הילדים מפני חרמות של ילדים אחרים או מפני גורמים פוגעניים (פדופילים, יעוץ להתאבדויות, עידוד לשימוש בסמים וכד'). הגנה מפני אלה יכולה להיעשות אך ורק על ידי שימוש נכון באינטרנט. כמו בתחומים אחרים, חינוך והדרכה של הילדים, ההורים והמחנכים, היא הדרך הנכונה להבטיח חוויה חיובית ברשת. לכך יש להוסיף כי לתוכנות סינון יש **טעויות מסדר ראשון** (הן אינן מצנזרות מידע שהיה ראוי שיצונזר), והורים המסתמכים עליהן עשויים לגלות בדיעבד כי ילדיהם כן צורכים תוכן פוגעני. אין תחליף למעורבות הורית בשימוש ילדים באינטרנט.
- **הוא פוגע בזכות הציבור לפרטיות וחשיפת הגולשים שאינם רוצים בסינון תכנים אלו**: כפועל יוצא מהצעת החוק, יוקם אצל כל ספק גישה מאגר מידע המכיל פרטי משתמשים אשר ביקשו לצרוך תכנים אלו, או שצרכו תוכן מסווג לאחר שהוצג קוד בפניהם. מאגר כזה יהיה נחוץ לספק כדי להוכיח לעת מחלוקת את כשרות פעולותיו, אולם מידע כזה, הנמצא בידיים פרטיות, עלול לזלוג החוצה ולחשוף מידע פרטי ואישי של הלקוחות. עצם המצאות פרטים כאלה אצל גורם פרטי, פוגע בחופש הפרט של המשתמשים ובניטרליות הרשת – שני ערכים העומדים ביסוד עקרונות השימוש ברשת במדינות המערב.
- **הוא תחילתו של מזרון חלקלק**: משעה שהוכשרה סמכותם של ספקי האינטרנט לצנזר מידע וגישה למידע, סמכות החורגת מתפקידם כתווך תקשורת המעביר מידע, עשויה הגדרת גבולות הצנזורה להתרחב ו"להתעדכן" מעת לעת. אין לצפות לאן יכול להוביל מסלול זה.
- **הוא פוגע בחופש העיסוק ובזכות לתחרות חופשית**: אלפי בעלי אתרים, חלקם לגיטימיים ביותר, שצפויים להיחסם (לעיתים, אף ללא סיבה אמיתית, אלא רק בשל החשש של הספקיות לאיבוד רישיון).

סיכום

סוגיית התכנים הפוגעניים ברשת מצריכה התמודדות, וזו כבר קיימת בחקיקה הקיימת. ראוי שהמדינה תשקיע את כספי משלם המיסים בחינוך הציבור לקבל החלטות מושכלות בקשר לשימוש באינטרנט, במקום לתמרץ ספקי גישה לאינטרנט לכפות על הציבור התנהגות שהוא הוכיח שאינו מעוניין בה. נבקש לציין כי איגוד האינטרנט הישראלי פועל רבות על מנת להתמודד עם תופעות שונות באינטרנט, מפעיל מרכז לאינטרנט בטוח (www.isoc.org.il/safe) עמדתנו היא כי הטלת מגבלות מכליליות על הציבור, צריכה להיעשות רק במקרים בהם אין פתרון מעשי אחר לבעיה. במקרה הנוכחי יש פתרון הקבוע בחוק, ואפשרויות סינון תכנים קיימות באופן מובנה בדפדפנים השונים ותוכנות נוספות ניתנות לרכישה ברשת במחיר שווה לכל נפש (כעשרה שקלים לחודש).

השימוש הנרחב ברשת האינטרנט חושף את הילדים למידע עצום. רובו המכריע חיובי ומועיל. בד בבד הם עלולים להיחשף לתכנים בעייתיים ואף נושאי סכנה - לרבות תכנים פורנוגרפיים, אלימים וכד'. ההחלטה כיצד על כל הורה והורה להגן על ילדיו מפני תכנים בעייתיים ומה הם אותם תכנים לדעתו, צריכה להישאר בידי ההורה עצמו ולא בידי המחוקק או ספק הגישה לאינטרנט הפועל מתוך מוטיבציה עסקית שעוותה. הורים המעוניינים לסנן את התכנים שילדיהם נחשפים אליהם, יכולים לממש את הזכות הקיימת בחוק לקבלת שירותי סינון ללא תשלום, וכן להתקין בעצמם תוכנות לסינון אתרים (בחינם או במחיר שווה לכל נפש).

אנו מאמינים כי יש לפעול להגדרת תקן של תוכנות הסינון המסופקות בחינם ע"י ספקי האינטרנט על מנת שמשמשי האינטרנט בישראל המעוניינים בסינון תכנים פוגעניים עבור ילדיהם או עבורם יוכלו לקבל בחינם תוכנות טובות ויעילות. איגוד האינטרנט הישראלי פועל מול משרד התקשורת ליצירת תקנון זה. אולם, יצירת תמרוץ כלכלי לסינון תכנים כברירת מחדל הוא מהלך מרחיק לכת ופוגעני.

מן הראוי כי ועדת השרים תתנגד להצעת החוק ולא תציע לספקי הגישה לאינטרנט אתן תמורת סינון תכנים באינטרנט כברירת מחדל. סינון תכנים כברירת מחדל יעמיד את מדינת ישראל בשורה אחת עם מדינות חשוכות, ולא יוסיף כבוד לספר החוקים הישראלי.

בברכה,

עו"ד יורם הכהן
מנכ"ל
איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)